

**VALSTYBINĖS ATOMINĖS ENERGETIKOS SAUGOS INSPEKCIJOS (VATESI)
VIRŠININKO**

**Į S A K Y M A S
DĖL LABAI MAŽO AKTYVUMO RADIOAKTYVIŲJŲ ATLIEKŲ LAIDOJIMO
REIKALAVIMŲ PATVIRTINIMO**

2003 m. rugpjūčio 18 d. Nr. 22.3-45
Vilnius

Vadovaudamasis Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2002 m. liepos 1 d. nutarimu Nr. 1014 patvirtintų Valstybinės atominės energetikos saugos inspekcijos nuostatų (Žin., 2002, Nr. [69-2814](#)) 7.4 punktu, tvirtinu pridedamus Labai mažo aktyvumo radioaktyviųjų atliekų laidojimo reikalavimus (P-2003-02).

VATESI VIRŠININKAS

SAULIUS KUTAS

PATVIRTINTA

VATESI viršininko 2003 m. rugpjūčio 18 d.
įsakymu Nr. 22.3-45**LABAI MAŽO AKTYVUMO RADIOAKTYVIŲJŲ ATLIEKŲ LAIDOJIMO
REIKALAVIMAI P-2003-02****I. TIKSLAS IR TAIKymo SRITIS**

1. Šio norminio teisės akto tikslas nustatyti reikalavimus, užtikrinančius žmonių saugą ir aplinkos apsaugą, laidojant labai mažo aktyvumo trumpaamžes radioaktyvias atliekas tranšėjiniuose kapinyuose.

2. Šie Reikalavimai taikomi labai mažo aktyvumo radioaktyviosioms atliekoms, susidariusioms pramonėje, medicinoje, moksliniuose tyrimuose bei eksploatuojant ir uždariant branduolinės energetikos objektus, tarp jų ir atominę elektrinę, laidoti tranšėjiniame kapinyne. Reikalavimai netaikomi ilgaamžių radioaktyviųjų atliekų laidojimui giluminiame kapinyne ir galutinai apdorotų mažo bei vidutinio aktyvumo trumpaamžių atliekų laidojimui.

II. NUORODOS

3. Šis dokumentas parengtas remiantis šiais teisės aktais:

3.1. Konvencija dėl poveikio aplinkai vertinimo tarpvalstybiniame kontekste (ESPOO, 1991), ratifikuota 1999 m. spalio 7 d. (Žin., 1999, Nr. [92-2688](#));

3.2. Lietuvos Respublikos branduolinės energijos įstatymu (Žin., 1996, Nr. [119-2771](#); 2002, Nr. [72-3020](#); 2003, Nr. [38-1662](#));

3.3. Lietuvos Respublikos radioaktyviųjų atliekų tvarkymo įstatymu (Žin., 1999, Nr. 50-1600);

3.4. Lietuvos Respublikos radiacinės saugos įstatymu (Žin., 1999, Nr. [11-239](#));

3.5. Lietuvos Respublikos planuojamos ūkinės veiklos poveikio aplinkai vertinimo įstatymu (Žin., 2000, Nr. [39-1092](#));

3.6. Lietuvos Respublikos statybos įstatymu (Žin., 1996, Nr. [32-788](#); 2001, Nr. [101-3597](#));

3.7. Lietuvos Respublikos aplinkos monitoringo įstatymu (Žin., 1997, Nr. [112-2824](#));

3.8. Veiklos branduolinėje energetikoje licencijavimo nuostatais, patvirtintais Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1998 m. sausio 27 d. nutarimu Nr. 103 (Žin., 1999, Nr. 12-274);

3.9. Atominių elektrinių ir kitų branduolinės energetikos objektų kokybės užtikrinimo sistemos reikalavimais, VATESI VD-KS-02-99 (Žin., 1999, Nr. [20-573](#));

3.10. Lietuvos higienos norma HN 73:2001 „Pagrindinės radiacinės saugos normos“ (Žin., 2002, Nr. [11-388](#));

3.11. Lietuvos higienos norma HN 87:2002 „Radiacinė sauga branduolinės energetikos objektuose“ (Žin., 2003, Nr. [15-624](#));

3.12. Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 1999 m. gruodžio 13 d. įsakymu Nr. 397 „Dėl radioaktyviųjų medžiagų ir radioaktyviųjų atliekų įvežimo, išvežimo, vežimo tranzitu ir vežimo šalies viduje bei panaudotų uždarytų šaltinių grąžinimo“ (Žin., 1999, Nr. [109-3197](#));

3.13. Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2000 m. birželio 30 d. įsakymu Nr. 262 „Dėl Poveikio aplinkai vertinimo programos ir ataskaitos rengimo nuostatų“ (Žin., 2000, Nr. [57-1697](#));

3.14. Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2000 m. liepos 10 d. įsakymu Nr. 277 „Dėl visuomenės informavimo ir dalyvavimo planuojamos ūkinės veiklos poveikio aplinkai vertinimo procese“ (Žin., 2000, Nr. [65-1970](#));

3.15. Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2000 m. rugpjūčio 7 d. įsakymu Nr. 333 „Dėl planuojamos ūkinės veiklos poveikio aplinkai vertinimo dokumentų nagrinėjimo Aplinkos ministerijoje ir jai pavaldžiose institucijose“ (Žin., 2000, Nr. [69-2062](#));

3.16. Lietuvos Respublikos aplinkos apsaugos normatyviniu dokumentu LAND 42-2001 „Radionuklidų išmetimo į aplinką iš branduolinės energetikos objektų ribojimas ir radionuklidų išmetimo leidimų išdavimo bei radiologinio monitoringo tvarka“ (Žin., 2001, Nr. [13-415](#));

3.17. Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2002 m. gruodžio 3 d. nutarimu Nr. 1872 „Dėl Bendrųjų duomenų, susijusių su radioaktyviųjų atliekų šalinimu, teikimo Europos Bendrijų Komisijai tvarkos patvirtinimo“ (Žin., 2002, Nr. [116-5198](#)).

III. PAGRINDINĖS SĄVOKOS

4. Šiame dokumente vartojamų sąvokų apibrėžimai:

4.1. **Licenciatas** – juridinis asmuo, turintis VATESI licenciją, suteikiančią teisę projektuoti, statyti ar rekonstruoti, eksploatuoti, uždaryti radioaktyviųjų atliekų kapinyną ar vykdyti uždarytų kapinynų priežiūrą.

4.2. **Pareiškėjas** – juridinis asmuo, pateikiantis oficialią paraišką licencijai gauti, norint projektuoti, statyti ar rekonstruoti, eksploatuoti, uždaryti radioaktyviųjų atliekų kapinyną ar vykdyti uždarytų kapinynų priežiūrą.

4.3. **Tranšėjinis kapinynas** – paviršinis kapinynas, skirtas labai mažo aktyvumo radioaktyviosioms atliekoms laidoti. Šis kapinynas turi tik labai paprastus inžinerinius barjerus arba visai jų neturi, be to turi kelių metrų storio apsauginę dangą.

4.4. **Sąvokos:** „**aištelė**“, „**barjeras**“, „**priimtumo kriterijai**“, „**radioaktyviosios atliekos**“, „**radioaktyviųjų atliekų kapinynas**“, „**smulkusis atliekų gamintojas**“, „**uždarytų kapinynų priežiūra**“, „**radioaktyviųjų atliekų laidojimas**“ atitinka Radioaktyviųjų atliekų tvarkymo įstatyme apibrėžtas sąvokas.

4.5. **Sąvokos:** „**apribotoji dozė**“, „**dozė**“, „**kritinė grupė**“, „**ribinė dozė**“ atitinka Lietuvos higienos normoje HN 73:2001 „Pagrindinės radiacinės saugos normos“ apibrėžtas sąvokas.

4.6. **Sąvokos:** „**didelio aktyvumo atliekos**“, „**eksploatavimo etapas**“, „**etapas po uždarymo**“, „**etapas prieš eksploatavimą**“, „**ilgaamžės atliekos**“, „**incidentas**“, „**labai mažo aktyvumo atliekos**“, „**mažo ir vidutinio aktyvumo atliekos**“, „**neįprastas įvykis**“, „**nukrypimas (nukrypimas nuo įprasto eksploatavimo)**“, „**radioaktyviųjų atliekų kapinyno uždarymas**“, „**trumpaamžės radioaktyviosios atliekos**“ atitinka Mažo ir vidutinio aktyvumo trumpaamžių radioaktyviųjų atliekų laidojimo reikalavimuose apibrėžtas sąvokas.

IV. BENDRIEJI SAUGOS REIKALAVIMAI

5. Radioaktyviųjų atliekų laidojimas tranšėjiniuose kapinynuose turi atitikti įstatymuose [3.2–3.4] ir kituose Lietuvos Respublikos teisės aktuose nustatytus atitinkamus saugos reikalavimus.

6. Bendrieji radioaktyviųjų atliekų laidojimo tikslai:

6.1. Užtikrinti žmogaus saugą ir aplinkos apsaugą, rengiant kapinyną eksploatavimui, jį eksploatuojant, uždarant kapinyną bei vykdam priežiūrą po kapinyno uždarymo.

6.2. Visiškai užtikrinti ilgalaikę saugą, nepaliekant ateities kartoms neišspręstų problemų (pvz.: techninių, finansinių, organizacinių, išteklių naudojimo apribojimų).

7. Praktiniai būdai, užtikrinantys atitikimą reikalavimams, pagrindžiami saugos įvertinimu ir apima pripažintus techninius bei valdymo principus: „Apsaugos gilyn“ principą, kokybės laidavimą, saugos kultūrą.

8. Laidojant radioaktyvias atliekas leistinos galimo jų poveikio ribos žmogui bei aplinkai turi atitikti reikalavimus [3.10], [3.11] ir [3.16].

9. Projektuojant tranšėjinį kapinyną, jį statant ir uždarant, radioaktyviųjų atliekų ilgalaikė sauga turi būti užtikrinta derinant aištelės charakteristikas, projektavimo ypatumus, eksploatavimo procedūras, uždarytų kapinynų priežiūrą, parenkant tinkamų radiologinių, fizinių bei cheminių savybių radioaktyvias atliekas bei jų apdorojimo būdą.

10. Svarbiausi atliekų tvarkymo etapai yra susiję, todėl atliekų gamintojai ir licenciatas priimdami sprendimus apie kurį nors vieną etapą turi įvertinti poveikį saugiam laidojimui kituose etapuose.

11. Etapo prieš eksploatavimą metu būtina atlikti poveikio aplinkai vertinimą, kurio metu, išnagrinėjus alternatyvas, apsisprendžiama dėl veiklos vykdymo vietos. Atliekant poveikio aplinkai vertinimą atsižvelgiama į [3.5] įstatymo reikalavimus.

12. Eksploatavimo etapo pradžioje licenciatas turi vykdyti papildomus tyrimus, jei tai yra numatyta eksploatavimo licencijos sąlygose, bei, atsižvelgiant į tyrimų rezultatus, papildyti turimus saugos įvertinimus.

13. Dozių suderinimas su saugumo kriterijais etape po uždarymo turi būti įvertintas atsižvelgiant į kritinę grupę, t. y. į individų grupę, kuriai tenka didžiausia rizika. Būtina skirti dėmesį galimai apšvitai ateityje, todėl kritinė grupė (grupės) turi būti parenkama, atsižvelgiant į įvykius, galinčius bet kuriuo metu pakenkti kapinyno saugai.

14. Būtina atsižvelgti į situacijas, kuriose apšvitą, viršijančią ribines dozes, galėtų sukelti net mažai tikėtini įvykiai.

15. Norint užtikrinti aplinkos apsaugą etape po uždarymo, dėmesys turi būti skiriamas aplinkos apsaugai nuo radioaktyviųjų teršalų, chemiškai ir biologiškai toksiškų atliekose esančių medžiagų, taip pat statymo arba eksploatavimo metu sukurtiems barjerams, gruntinių vandenių išteklių apsaugai, ekologiniam aplinkos, į kurią iš kapinyno gali patekti radioaktyviosios medžiagos arba kiti teršalai, jautrumui, poveikiui biologinei įvairovei bei ekologiniam stabilumui.

16. Etape po uždarymo turi būti pradėta kapinyno priežiūra. Aktyvi priežiūra turi būti vykdoma atsižvelgiant į kapinyno projektą ir ne mažiau kaip 30 metų po jo uždarymo. Aktyvios priežiūros laikotarpiui pasibaigus, turi būti vykdoma pasyvi priežiūra. Šios priežiūros laikotarpiai turi būti nustatyti atitinkamoje kapinyno licencijoje. Pasyvi priežiūra gali būti nutraukta Vyriausybės nutarimu bei gavus VATESI leidimą.

V. ORGANIZACINIAI IR TECHNINIAI REIKALAVIMAI

17. Licenciatas, taip pat radioaktyviųjų atliekų gamintojai ar savininkai turi imtis atitinkamų organizacinių ir techninių priemonių, užtikrinančių kapinyno atitikimą šiame dokumente ir kituose teisės aktuose nustatytiems saugos reikalavimams.

18. Atsakomybė ir pareigos:

18.1. Pareiškėjas turi parengti bendrųjų duomenų, teikiamų Europos Bendrijų Komisijai, apie planus, susijusius su radioaktyviųjų atliekų laidojimu tranšėjiniame kapinyne, sąvadą ir jį suderinti [3.17] nustatyta tvarka.

18.2. Pareiškėjas privalo atlikti saugos bei poveikio aplinkai įvertinimus atliekant pradinius tyrimus.

18.3. Licenciatas prisiima visišką atsakomybę už kapinyno saugą. Jis privalo atlikti saugos vertinimus atliekant projektavimo bei statybos darbus, eksploatuojant, uždarant kapinyną ir vykdant jo priežiūrą po uždarymo.

18.4. Licenciatas pagal [3.8] gali pavesti kitai organizacijai atlikti dalį darbų, tačiau jam lieka atsakomybė už šiuos darbus ir jų kontrolę.

18.5. Licenciatas negali perduoti atsakomybės už kapinyną kitai organizacijai be VATESI leidimo.

18.6. Licenciatas turi parengti atliekų priimtumo laidojimui kriterijus ir juos pateikti VATESI, Radiacinės saugos centro (RSC) ir Aplinkos ministerijos peržiūrai.

18.7. Atliekų tiekėjai turi perduoti laidojimui ir licenciatas turi talpinti į kapinyną tik tokias atliekas, kurios atitinka atliekų priimtumo kriterijus, patvirtintus VATESI.

18.8. Licenciatas, priimdami radioaktyvias atliekas iš atliekų gamintojo, perima atsakomybę už radioaktyviųjų atliekų tvarkymą. Laikoma, kad radioaktyviosios atliekos yra perduotos licenciatui po to, kai pasirašomas priėmimo ir perdavimo aktas.

18.9. Atliekų gamintojai turi garantuoti ir patvirtinti dokumentais, kad atliekos į kapinyną bus vežamos laikantis dokumento [3.12] reikalavimų.

18.10. Licenciatas vykdo pats arba užsako tiriamuosius ir technologijų kūrimo darbus, būtinus kapinyno saugai užtikrinti.

18.11. Atliekų gamintojai privalo suteikti licenciatui visą reikalingą bei tinkamai dokumentuotą informaciją, informacija turi būti pateikiama arba su perduodamomis atliekomis, arba kitu sutartu būdu.

18.12. Įvykus kapinyno saugai grėsmę keliančiam įrenginių veikimo sutrikimui, licenciatas turi laiku informuoti VATESI, Aplinkos ministeriją bei RSC teisės aktų numatyta tvarka ir imtis reikalingų pataisomųjų veiksmų.

VI. ATLIEKŲ PRIIMTINUMAS

19. Atliekų gamintojai turi identifikuoti atliekų nuklidinę sudėtį, aktyvumus (savitąjį, bendrąjį), cheminę sudėtį, tankį, homogeniškumą. Dokumentais turi būti patvirtinta, kad jie atitinka atliekų priimtino laidoti tranšėjiniame kapinyne kriterijuose nustatytas leistinas ribas. Radionuklidų sudėties ir jų aktyvumo įvertinimo metodai turi būti suderinti su VATESI, Aplinkos ministerija bei RSC.

20. Fizinės, cheminės ir biologinės atliekų savybės neturi kelti pavojaus kapinynui. Atliekos turi būti kietos ir neturėti savo sudėtyje laisvų skysčių. Atliekų spūdumas turi būti sumažintas, kiek tai praktiškai yra įmanoma. Jos neturi lengvai užsiliepsnoti. Vežant atliekas ir jas talpinant į laidojimo vietą būtina užtikrinti, kad nevyktų radioaktyviųjų medžiagų sklaida. Tuo tikslu atliekų siuntos turi būti tinkamai apgaubtos plastikumu ar kitaip įpakuotos.

21. Įpakuotų atliekų ir atskirų atliekų gabalų paviršiaus užterštumas ir sąlygojama dozės galia neturi viršyti atliekų priimtino laidoti tranšėjiniame kapinyne kriterijuose nustatytų leistinų ribų. Atliekų siuntos dydis ir atliekų mechaninis atsparumas turi būti tinkami vežti ir patalpinti į kapinyną.

VII. SAUGOS ĮVERTINIMAS

22. Iki kapinyno statybos pradžios pareiškėjas turi atlikti pirminį planuojamo kapinyno saugos per visą jo eksploatavimo periodą ir etape po uždarymo įvertinimą, o prieš eksploatuojant kapinyną parengti galutinį saugos įvertinimą ir juos pateikti VATESI, Aplinkos ministerijai ir RSC kaip paraiškos licencijai dalį.

23. Saugos įvertinimai turi būti išsamūs ir sistemingi bei turi užtikrinti projektavimo tikslų ir saugos kriterijų atitikimą. Saugos įvertinimas turi apimti:

23.1. kapinyno eksploatavimo įvertinimą visose pasirinktose situacijose;

23.2. nagrinėjamos veiklos įvertinimo patikimumo lygio nustatymą;

23.3. bendrąjį atitikimo saugos reikalavimams įvertinimą.

24. Prieš eksploatuojant kapinyną, įrodymai, kad kapinynas atitiks saugos reikalavimus, turi būti gauti išnagrinėjus kapinyno projektavimo bei statybos darbų pobūdį, kokybę bei saugos įvertinimo rezultatus. Kapinynas turi būti stabilus ir atlaikyti įvairius tikėtinus poveikius ir gedimus. Stabilumas turi būti pasiekiamas įgyvendinant tinkamus techninius ir valdymo principus.

25. Etapo po uždarymo saugos įvertinime turi būti atsižvelgta į visus galimus uždaryto kapinyno priežiūros veiksmus. Įvairūs kapinyno priežiūros būdai ir kapinyno priežiūros atskirų laikotarpių trukmės turi būti išnagrinėti saugos įvertinimuose, kad būtų galima nustatyti jų veiksmingumą ir sąryšį su atliekų priimtino laidoti tranšėjiniame kapinyne kriterijais.

26. Kapinyno saugos įvertinimas pakartotinai atliekamas ne rečiau kaip kas 10 metų eksploatavimo ir etapo po uždarymo metu, atsižvelgiant į esamą patirtį, reikšmingus projekto pakitimus ar naują saugos informaciją, jei ji galėtų turėti įtakos licencijos sąlygoms. Atnaujintas saugos įvertinimas turi būti pateikiamas VATESI, RSC ir Aplinkos ministerijos peržiūrai.

27. Atliekant saugos įvertinimą bei projektuojant tranšėjinį kapinyną, turi būti atsižvelgta į aikštelės savybes: paviršiaus procesus, geologinius, hidrogeologinius, geocheminius, tektoninius ir seisminius, meteorologinius reiškinius bei žmogaus veiklos įtaką.

VIII. POVEIKIO APLINKAI VERTINIMAS

28. Poveikio aplinkai vertinimas atliekamas iki radioaktyviųjų atliekų kapinyno laidojimo įrenginių įrengimo bei šių įrenginių eksploatavimo nutraukimo projekto parengimo, t. y. rengiant statinio statybos pagrindimą ar kitus veiklos tikslingumą pagrindžiančius dokumentus ir vykdant tiriamuosius darbus [3.5] nustatyta tvarka.

29. Poveikio aplinkai vertinimo programa ir ataskaita rengiamos vadovaujantis [3.13].

30. Poveikio aplinkai vertinimo ataskaitoje turi būti nagrinėjami visi poveikio aplinkai vertinimo programoje numatyti klausimai, pateikiama alternatyvų analizė. Rengiant poveikio aplinkai vertinimo ataskaitą papildomai turi būti išnagrinėta:

30.1. aikštelės ir regiono geografinės, topografinės ir geologinės ypatybės;

30.2. aikštelės regiono demografiniai duomenys (artimiausios Lietuvos ir užsienio gyvenvietės, jei aikštelė yra netoli kaimyninių šalių);

30.3. seismologiniai ir tektoniniai duomenys;

30.4. hidrologiniai duomenys (vandentakų aprašas, vidutinis, maksimalus ir minimalus vandens lygiai ir debitai, jų pasikartojimo dažnis, požeminio vandens lygiai ir srautai, dirvožemio skvarba ir poringumas);

30.5. meteorologiniai ir klimatologiniai duomenys;

30.6. gamtos išteklių apibūdinimas (naudingosios iškasenos, eksploatuojami vandens telkiniai ir kitos gamtinės medžiagos) ir maisto išteklių apibūdinimas;

30.7. kita pramoninė ar karinė veikla aplinkoje, antžeminis ar oro transportas ir kiti faktoriai, galintys turėti įtakos įrenginių saugai;

30.8. spėjami vietovės pokyčiai dėl paviršiaus procesų ar žmogaus veiklos įtaka išnagrinėtuojų ilgalaikio poveikio laikotarpiu ir etapu po uždarymo;

30.9. galimybė radioaktyviųjų atliekų aikštelę įrengti kiek įmanoma arčiau pagrindinio radioaktyviųjų atliekų gamintojo – atominės elektrinės, įskaitant galimybę įrengti aikštelę atominės elektrinės teritorijoje, kad būtų galima pasinaudoti atominėje elektrinėje vykdoma priežiūra ir privažiavimo keliais;

30.10. veiksniai, sąlygojantys poveikį aplinkai ir žmogui radiacinės saugos požiūriu.

31. Apie planuojamą ūkinę veiklą bei poveikio aplinkai vertinimo rezultatus visuomenė informuojama ir su ja supažindinama [3.14] nustatyta tvarka.

32. Sprendimas dėl galimybės įrengti laidojimo įrenginius ir kapinyną pasirinktoje vietoje arba dėl įrenginių eksploatavimo nutraukimo priimamas išnagrinėjus poveikio aplinkai vertinimo ataskaitą, poveikio aplinkai vertinimo subjektų išvadas bei argumentuotą visuomenės pasiūlymų įvertinimą [3.5] ir [3.15] nustatyta tvarka.

IX. KAPINYNŲ PROJEKTAVIMAS IR STATYBA

33. Licenciatas projektuoja tranšėjinį kapinyną pagal [3.2] ir [3.6] nustatytus reikalavimus. Bet kokie projekto pakeitimai statybos etape derinami su [3.3] nurodytomis institucijomis.

34. Licenciatas gali pradėti statybos darbus tik gavęs Valstybinės teritorijų planavimo ir statybos inspekcijos prie Aplinkos ministerijos leidimą. Statybos darbai gali tęstis ir kapinyno eksploatavimo etape, jei reikia sukurti papildomą erdvę gautų atliekų laidojimui.

35. Pateikdamas dokumentus statybos licencijai, pareiškėjas vadovaujasi [3.8], be to turi pateikti tokią informaciją:

35.1. bendrą radioaktyviųjų atliekų, kurios bus laidojamos kapinyne, aprašymą bei kapinyno projektą;

35.2. detalų inžinerinių barjerų aprašymą (įskaitant priemones, kurios yra skirtos neleisti gruntiniam ar paviršiaus vandeniui patekti į atliekoms laidoti skirtus plotus);

35.3. drenažo sistemų bei per atliekoms laidoti skirtus plotus prasisunkusio vandens bandinių paėmimo sistemos aprašymus;

35.4. skaičiavimus ir kitus duomenis, patvirtinančius, kad atliekose vyraujantys radionuklidai bus sulaikyti kapinyne ne trumpiau, negu numatyta projekte;

35.5. bendrą kapinyno uždarymo aprašymą;

35.6. aplinkos monitoringo programą, parengtą remiantis [3.7] ir [3.16] nustatytais reikalavimais;

35.7. priemonių, užtikrinančių darbuotojų radiacinę saugą (įskaitant saugą nuo išorinės apšvitos bei ore esančių radioaktyviųjų medžiagų) ir gyventojų radiacinę saugą (įskaitant apsaugą nuo gaisrų, kietųjų dalelių sklaidos pavėjui ir lietaus vandens susikaupusio atliekoms laidoti skirtuose plotuose), aprašymą.

X. KAPINYNŲ EKSPLOATAVIMAS

36. Užtikrinant kapinyno įrangos veikimo atitikimą patvirtintoms projekto techninėms sąlygoms, licenciatas turi parengti ir įvykdyti priėmimo ir perdavimo eksploatuoti programą, kurią tvirtina VATESI.

37. Licenciatas turi parengti rinkinį dokumentų, apibrėžiančių kapinyno saugaus eksploatavimo leistinas ribas ir sąlygas. Šiuose dokumentuose turi būti atsižvelgta į:

37.1. darbuotojų ir gyventojų saugos reikalavimus tiek normalaus eksploatavimo, tiek avarijos atveju;

37.2. ribines saugos vertinimo prielaidas;

37.3. valstybės valdymo institucijų nustatytus eksploatavimo reikalavimus.

38. Kapinyno eksploatavimas turi būti vykdomas pagal aprašytas procedūras ir raštiškas instrukcijas siekiant užtikrinti eksploatavimui nustatytų ribų ir sąlygų laikymąsi.

39. Licenciatas taip pat turi nustatyti, kokių veiksmų reikia imtis:

39.1. įvykus neįprastam įvykiui;

39.2. gavus atliekas, kurios neatitinka priimtino kriterijų.

40. Licenciatas privalo pasirūpinti monitoringui vykdyti reikalingomis priemonėmis ir kapinyno eksploatavimo metu užtikrinti tinkamą radiologinį monitoringą bei imtis reikiamų priemonių, kad išmetamų radionuklidų aktyvumai neviršytų ribinių aktyvumų, nustatytų pagal norminio dokumento [3.16] reikalavimus.

41. Turi būti imtasi visų reikalingų priemonių, kad būtų užkirstas kelias bet kokiai veiklai, galinčiai kelti grėsmę kapinyno fizinei saugai. Apsaugos priemonių apimtis turi atspindėti žalos kapinynui ir atliekoms galimybę. Turi būti numatytos priemonės bei palaikomas patikimas ryšys su įgaliotomis valstybės institucijomis, kad būtų galima užtikrinti jų reagavimą laiku į kapinyno saugumui grėsmę keliančius veiksmus.

42. Licenciatas turi nustatyti ir išnagrinėti užduotis bei veiksmus, kuriuos būtina atlikti siekiant užtikrinti kapinyno saugų eksploatavimą. Būtina sukurti organizacinę struktūrą ir aiškiai apibrėžti darbuotojų įgaliojimus bei atsakomybę. Turi būti nustatytas visų pareigybinių lygių darbuotojų skaičius, reikalavimai jų kvalifikacijai ir darbo patirčiai.

43. Siekiant užtikrinti kapinyno darbuotojų kompetenciją turi būti sukurta mokymo programa. Ji turi būti nuolat atnaujinama, atsižvelgiant į patirtį, įgytą analizuojant kapinyno įrenginių veikimą, netikėtus įvykius bei darbuotojų veiklą.

44. Kapinyno eksploatavimo metu turi būti nuolat organizuojami pakartotiniai mokymai, kad sumažėtų darbuotojų galimų klaidų tikimybė.

XI. KAPINYNŲ UŽDARYMAS

45. Uždarymo procesas apima nereikalingų konstrukcijų ir įrangos deaktyvavimą ir pašalinimą arba sandarinimą bei deaktyvuotų atliekų palaidojimą. Uždarymo metu gali būti įrengtas gaubtas ant kapinyno.

46. Prieš atlikdamas uždarymo operacijas, licenciatas turi pateikti detalų uždarymo planą VATESI, Aplinkos ministerijai ir RSC ir gauti sutikimą jo vykdymui. Uždarymo plane turi būti atnaujintas saugos įvertinimas, atliktas atsižvelgiant į turimus tuo metu duomenis, ir pateikta informaciją apie:

46.1. konstrukcijų, sistemų bei įrangos deaktyvavimo ir pašalinimo arba sandarinimo procedūras;

46.2. kapinyno uždarymo būdą ir technologijas bei numatomus veiksmus šiam būdai įgyvendinti;

46.3. turimų priemonių ir technologijų, kurios bus panaudotos kapinyno uždarymui, pagrindimą;

46.4. etape po uždarymo numatytas uždarytų kapinynų priežiūros rūšis;

46.5. duomenų tvarkymo ir saugojimo būdus.

XII. ETAPAS PO UŽDARYMO

47. Uždarytų kapinynų priežiūra turi būti vykdoma tuoj pat po kapinyno uždarymo, kaip aprašyta 16 straipsnyje.

48. Radioaktyviųjų atliekų tvarkymo agentūra (RATA) turi įrodyti, kad po to, kai bus baigtas kapinyno priežiūros vykdymas, įvykių, kurie gali pažeisti kapinyno vientisumą arba/ir kapinyno galimybes sulaikyti radionuklidus, radiologinės pasekmės nepažeis nustatytų saugos reikalavimų.

49. RATA vykdydama kapinynų priežiūrą užtikrina kapinyno fizinę saugą, atlieka reikalingus kapinyno priežiūros darbus, vykdo kapinyno ir jį supančios aplinkos būklės monitoringą, saugo dokumentaciją bei vykdo pataisomuosius veiksmus.

50. RATA turi parengti aktyviosios priežiūros ir pataisomosios veiklos priemonių programą ir pateikti ją VATESI, Aplinkos ministerijai ir RSC suderinti. Programa turi būti atnaujinama kas 10 metų.

51. Nustačius nenumatytą radionuklidų išmetimą į aplinką, turi būti imamasi priemonių, leidžiančių kontroliuoti šį išmetimą ir sušvelninti jo padarinius.

52. Pasyvios priežiūros metu kapinyno teritorijoje ribojamas žemės panaudojimas. Tuo tikslu turi būti saugomi reikalingi dokumentai ir nustatyti kai kurių veiklos rūšių kapinyno teritorijoje draudimai tam tikru metu.

53. Pasyvios priežiūros priemonių sąrašas turi būti pateiktas VATESI, Aplinkos ministerijai bei RSC suderinti.

XII. KOKYBĖS LAIDAVIMAS

54. Kokybės laidavimo programa:

54.1. Pagal [3.9] nustatytus reikalavimus licenciatas turi sukurti ir taikyti visapusišką kokybės laidavimo programą. Programa turi aprėpti visą su kapinynu susijusią veiklą, įskaitant planavimą, poveikio aplinkai vertinimą, projektavimą, statybą, eksploatavimą, saugos vertinimus, uždarymą, apskaitą, ilgalaikį duomenų saugojimą ir aktyvios uždarytų kapinynų priežiūros veiksmus.

54.2. Kokybės laidavimo programa turi būti sudaroma atsižvelgiant į galimus veiklos, organizacijos struktūrų, laidojimo įrengimų veikimo poveikį kapinyno saugai. Kapinyno eksploatavimo laikotarpiu ir jį uždarant, saugos įvertinimų pagrindu turi būti nustatyta, kokios veiklos rūšys, organizacijos struktūros ir laidojimo įrengimai yra svarbūs kapinyno saugai.

54.3. Kokybės laidavimo programa turi būti pateikta VATESI, RSC ir Aplinkos ministerijos peržiūrai.

55. Projektuojant, statant ir eksploatuojant kapinyną, licenciatas turi vykdyti numatytą kontrolę. Siekiant užtikrinti saugą, ypatingas dėmesys turi būti skiriamas barjerų, atliekų savybių ir eksploatavimo procedūrų pokyčių kontrolei.

56. Atliekų priėmimas:

56.1. Atliekų tiekėjas privalo pateikti būtiną dokumentaciją, patvirtinančią atliekų atitikimą licenciato reikalavimams. Joje turi būti pateikta išsami informacija apie atliekų apdorojimo pobūdį, radionuklidų sudėties nustatymą, siuntos dokumentų rengimą ir kitus veiksmus, galinčius turėti įtakos laidojimo saugai.

56.2. Licenciatas, norėdamas įsitikinti, ar atliekos atitinka atliekų priimtumo kriterijus, gali atlikti atliekų gamintojų veiklos ir procesų, susijusių su atliekų tvarkymu, patikrinimus. Patikrinimų rezultatai pateikiami VATESI. Tuo atveju, kai tikrinami smulkūs atliekų gamintojai, patikrinimų rezultatai pateikiami VATESI ir RSC.

57. Kokybę užtikrinanti veikla uždarymo metu ir etape po uždarymo turi užtikrinti, kad bus surinkta visa saugai ateityje svarbi informacija, sukaupta per ankstesnius etapus.

58. Atsižvelgdamas į Kokybės laidavimo programą, licenciatas sukuria dokumentacijos rengimo, tvarkymo ir saugojimo bei apskaitos tvarkymo sistemą.

59. Būtina rengti, tvarkyti ir saugoti šiuos dokumentus ir įrašus:

59.1. palaidotų radioaktyviųjų atliekų aprašai;

59.2. įrašai apie radioaktyviųjų atliekų savybes;

59.3. radioaktyviųjų atliekų gamintojo ir siuntėjo tapatybę nustatantys dokumentai;

59.4. atskirų radioaktyviųjų atliekų siuntų palaidojimo kapinyne vietas nusakantys įrašai;

59.5. įrašai apie neatitikimus techninėms sąlygoms ir veiksmus, atliktus neatitikimams pašalinti;

59.6. aikštelės planas, techniniai brėžiniai, techninių sąlygų ir procesų aprašymai;

59.7. aikštelės savybes apibūdinantys dokumentai;

59.8. rašytinės eksploatavimo procedūros;

59.9. dokumentai apie saugos ir poveikio aplinkai vertinimo metodus ir tokių vertinimų rezultatų įrašai;

59.10. įrašai apie kokybės laidavimo procedūrų vykdymo metu gautus duomenis;

59.11. įrašai apie darbuotojų apšvitą, nuotekų ir išlakų, taip pat poveikio aplinkai monitoringą ir metodus;

59.12. poveikio aplinkai vertinimo dokumentai.

60. Turi būti naudojami tokie įrašų atlikimo būdai, kad įrašai būtų išsaugoti ir juos reikiamu metu būtų galima lengvai, neprarandant informacijos, nuskaityti.

61. Turi būti pateikta visa informacija, kuri gali būti reikalinga eksploatavimo metu parenkant tinkamus atliekų tvarkymo kapinyne būdus.

XIV. ATASKAITOS

62. Licenciatas turi pateikti metinę ataskaitą VATESI, Aplinkos ministerijai ir RSC apie kapinyno veiklą ir jos atitikimą šiems Reikalavimams bei VATESI išduotų licencijų sąlygoms iki kitų kalendorinių metų kovo 1 dienos.

63. Ataskaita turi aiškiai apibūdinti radioaktyviųjų atliekų laidojimo veiklą per metus bei esamą situaciją. Ataskaitoje turi būti informacija apie:

63.1. priimtų laidoti radioaktyviųjų atliekų kiekį ir aktyvumą (m^3 , kg ir Bq);

63.2. palaidotų radioaktyviųjų atliekų sudėties pokyčius;

63.3. darbuotojų ir gyventojų apšvitos įvertinimą;

63.4. neatitikimo atliekų priimtumo kriterijams atvejus;

63.5. atliktą radioaktyviųjų atliekų laidojimą ir su tuo susijusią veiklą;

63.6. ypatingus pranešimus apie avarijas, sistemines apžvalgas bei kapinyno saugos vertinimus.

64. Licenciatas privalo kas 10 metų atlikti kapinyno saugos sisteminės apžvalgas ir atnaujinti visus kapinyno saugos įvertinimus. Šios apžvalgos ir atnaujinti saugos įvertinimai turi būti pateikti VATESI, Aplinkos ministerijai ir RSC.

65. Licenciatas turi parengti apžvalgas apie kapinyno veikloje dalyvaujančių subjektų pareigas ir atsakomybę, kokybės laidavimo rezultatus, eksploatavimo sąlygas, aplinkos ėminių periodiškumą ir tyrimus, darbuotojų ir gyventojų apšvitą, profesinės saugos būklę, dokumentacijos tvarkymą bei kitą su eksploatavimu susijusią informaciją. Šių apžvalgų dažnis turi atitikti reikalavimus, nustatytus VATESI išduotoje licencijoje.

XV. PASIRENGIMAS AVARIJŲ LIKVIDAVIMUI

66. Licenciatas privalo parengti avarijų tiek aikštelėje, tiek už jos ribų prevencijos ir avarijų bei jų pasekmių likvidavimo planą. Šiame plane, be kita ko, turi būti numatyta:

66.1. įgyvendinant avarinį planą dalyvaujančių institucijų ir struktūrų teisės ir atsakomybė;

66.2. valstybės valdymo institucijų informavimo tvarka apie įvykusią avariją ir jos likvidavimo eigą;

66.3. veiksmų koordinavimo su kitomis institucijomis ir pajėgomis, dalyvaujančiomis likviduojant avariją ir jos pasekmes, tvarka.

Šis planas turi būti pateiktas VATESI derinti, kaip dalis paraiškos eksploatavimo licencijai gauti.
